

Den Kolde Krig i Danmark

Hvorfor indtrådte Danmark i NATO?

Til og med 1948 var målet for dansk udenrigspolitik ifølge Danmarkshistorien.dk (se kilder) at holde landet ude af Den Kolde Krig. I løbet af 1948 spidsede den internationale situation imidlertid til. Det kommunistiske kup i Tjekkoslaviet og Sovjetunionens blokade af Vestberlin skabte frygt i hele Vesteuropa for både kommunistiske kup og invasion fra øst. Den socialdemokratiske statsminister, Hans Hedtoft, ville helst indgå i en skandinavisk forsvarsunion med Danmark, Norge og det militært set stærke Sverige. Da de nordiske forhandlinger om en forsvarsunion brød sammen, stod det dog klart, at Danmark måtte blive en del af det mere omfattende vestlige forsvarssamarbejde, der var ved at blive dannet. I april 1949 blev Danmark derfor medstiftende medlem af NATO (der hed Atlantpagten det første år).

Hvad var Danmarks rolle i NATO?

Danmarks rolle i NATO fik senere betegnelsen 'allieret med forbehold'. Grundlæggende set var Danmark en trofast NATO-allieret, men havde samtidig en række forbehold, samtidig med at Danmark aldrig levede op til NATO-kravene om at have et stort militærbudget. Danmark var også imod at have udenlandske tropper inden for landets grænser, ligesom man nægtede at have atomvåben i Danmark. Man havde dog raketsystemer, der hurtigt kunne bevæbnes med atomvåben.

Hvad var Thule-basen?

Danmark var dog ifølge Danmarkshistorien.dk (se kilder) ikke en forbeholden allieret i NATO, hvad angik Grønland. Under Anden Verdenskrig havde USA opbygget baser her, og efter krigen gav Danmark tilladelse til udvidelse af bl.a. Thule-basen. Basen blev brugt som varslingsstation for russiske angreb mod USA og husede atombevæbnede bombefly. Officielt tillod Danmark ikke atombevæbnede fly på Thule-basen, men uofficielt havde statsminister H.C. Hansen givet en indirekte godkendelse i 1957. I 1968 styrtede et amerikansk bombefly med fire brintbomber ombord ned nær Thule-basen. Bomberne eksploderede ikke, men et større område blev radioaktivt forurennet.

Hvad ville der ske i Danmark, hvis Den Kolde Krig blev varm?

I 1962, året efter Berlinmurens opførelse og samme år som Cubakrisen, begyndte den danske stat at uddele folderen "Hvis krigen kommer". Folderen anviste bl.a., hvordan danskerne kunne bygge deres eget beskyttelsesrum. Efter Den Kolde Krigs afslutning er det kommet frem, hvilke planer og forventninger i tilfælde af et krigsudbrud, som Warszawapagten havde. De regnede med, at NATO-styrker på krigens første dag ville rykke ind i Danmark og i løbet af de første dage affyre 60-90 atommissiler fra Jylland og Sjælland. Men angrebet ville også gå den anden vej. Warszawapagtens plan var at gå i land på Lolland, Falster og Sjællands kyster og indtage Danmark. Koldkrigsforsker Peer Henrik Hansen forklarer i artiklen "Hvad ville der være sket, hvis Den Kolde Krig var eksploderet?" (se kilder), hvad der ville gå forud: "Planen var, at Warszawapagten ville smide atombomber over Danmark inden det egentlige angreb. Danmark ville være jævnet med jorden. Bygningerne ville blive fejret væk af trykbølgerne. Folk ville dø på smertefulde måder: af radioaktiv stråling og af de massive støvskyer."

Hvad var fodnoteperioden?

NATO besluttede i 1979 at opstille atombevæbnede mellemdistanceraketter i Vesteuropa, medmindre Sovjetunionen indgik i forhandlinger om at fjerne sine mellemdistanceraketter i Østeuropa. NATO's raketopstillinger mødte udbredt modstand i den vesteuropæiske offentlighed, herunder også i Danmark hos Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet. Danmark havde fra 1982 en NATO-venlig borgerlig regering ledet af Det Konservative Folkepartis Poul Schlüter, men i en række sikkerhedsspørgsmål var regeringen i mindretal. Dette førte til, at Danmark blev undtaget fra adskillige væsentlige NATO-beslutninger frem til 1988, hvor Danmarks særholdning blev indført som fodnoter i beslutningerne. En række borgerlige politikere har efter Den Kolde Krigs afslutning beskyldt det såkaldt alternative sikkerhedspolitiske flertal for at bryde solidariteten i NATO og for at skade Danmarks omdømme. Forsvarerne for fodnotepolitikken mener, at det var rimeligt at gøre modstand mod atomoprustningen. Fodnotepolitikken blev fra starten af 1990'erne afløst af en aktivistisk dansk udenrigspolitik med Danmark i frontlinjen i en lang række internationale militære indsatser, heriblandt Irak og Afghanistan.